

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย

ชุด ภาษาเพื่อชีวิต

วรรณคดีลำนํ้า

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย

ชุด ภาษาเพื่อชีวิต

วรรณคดีลำนํ้า

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดําเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๘ ๕๗๔๖-๗

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ดำเนินการจัดทำต้นฉบับ

ISBN 978-616-461-544-1

พิมพ์ครั้งที่สี่สิบ

พ.ศ. ๒๕๖๘

จำนวน ๓๖๐,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย องค์การค้าของ สกสค.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว

๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว แขวงสะพานสอง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์และโทรสาร ๐ ๒๕๑๔ ๔๐๓๓ ต่อ ๓๑๘

www.suksapan.or.th

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เป็นหนังสือที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำขึ้นเพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ประกอบด้วยหนังสือเรียน ภาษาพาที หนังสือเรียน วรรณคดีลำนํ้า และแบบฝึกหัด ทักษะภาษา

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต วรรณคดีลำนํ้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้ได้ปรับปรุงเพื่อให้ทันสมัย โดยมุ่งหมายให้ผู้เรียนท่องจำบทประพันธ์ที่ไพเราะอย่างเห็นคุณค่า รู้จักใช้กระบวนการคิดนำไปสู่ความเข้าใจในการอ่าน เกิดความซาบซึ้งในวรรณคดีและวรรณกรรม วัฒนธรรมทางภาษา ความเป็นไทย ความเป็นคนดีของสังคมไทยและสังคมโลก การนำเสนอเนื้อหายังคงเชื่อมโยงกับวรรณคดีและวรรณกรรมที่กำหนดเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมกับการดำรงชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหวังว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักการและบรรลุดตามจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ว่าที่ร้อยตรี

(ธนุ วงษ์จินดา)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำแนะนำสำหรับผู้ปกครอง

ผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของบุตรหลานที่อยู่ในวัยเรียน มีผลการศึกษาชี้ชัดว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ถ้าผู้ปกครองร่วมดูแลเอาใจใส่ ด้วยความรักและความเข้าใจ เช่น ชักชวนให้ฝึกอ่านเขียนเพิ่มเติมที่บ้าน อ่านหนังสือร่วมกับ บุตรหลานอยู่เสมอ และส่งเสริมการใช้ภาษา ความเข้าใจวรรณคดีและวรรณกรรม รวมทั้ง การคิดวิเคราะห์ให้แก่ผู้เรียนเพื่อนำไปใช้ในชีวิต

ผู้ปกครองควรสังเกตความสามารถของนักเรียน ให้ข้อมูลประสานสัมพันธ์กับครูผู้สอน เพื่อร่วมกันพัฒนาการเรียนรู้ภาษาไทยของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

ผู้เรียนควรศึกษาหนังสือเรียน **วรรณคดีลำนำ** ควบคู่กับหนังสือเรียน **ภาษาพาที** รวมทั้งฝึกทำแบบฝึกหัด **ทักษะภาษา** ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ กำเนิดผิคนทั้งหลาย วรรณคดี เรื่อง สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์ บทอาขยานบทหลัก สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์	๑
บทที่ ๒ กระเช้าของนางสีดา นิทานไทย กระเช้าสีดา นิทานท้องถิ่น เกาะหนู เกาะแมว	๒๐
บทที่ ๓ วิชาเหมือนสินค้า บทอาขยานบทหลัก วิชาเหมือนสินค้า	๓๘
บทที่ ๔ พ่อค้าจากเกาะตะมะ วรรณคดี เรื่อง ราชาริราช ตอน กำเนิดมะกะโท	๔๘
บทที่ ๕ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน บทอาขยานบทเลือก ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน	๖๖
บทที่ ๖ คบพาล พาลพาไปหาผิด โคลงโลกนิติ ๑๒ บท บทอาขยานบทหลัก โคลงโลกนิติ	๗๖
บทที่ ๗ เหตุการณ์ในบ้านสวน บทอาขยานบทเลือก ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ	๘๘
บทที่ ๘ ด้วยไทยล้วนหมายรักสามัคคี เพลงชาติไทย	๙๘
ศัพท์และข้อความ	๑๑๑

กำเนิดผิพ่นคนทั้งหลาย

บ่ายวันหนึ่ง ขณะที่ชาลีกำลังเล่นเกมคอมพิวเตอร์ทางอินเทอร์เน็ตอย่างสนุกสนาน เขาต้องสะดุ้งตกใจ เมื่ออยู่ ๆ ก็มีเด็กชายลึกลับคนหนึ่งปรากฏในจอคอมพิวเตอร์ของเขา

เด็กชายคนนั้นผิวคล้ำ ดวงตากกลมโตเป็นประกายสดใส ไร้ผมแกละ สองข้าง นุ่งผ้าหยักรั้ง ไม่สวมเสื้อ หน้าตาเหมือนเด็กโบราณที่เคยเห็นในรูปภาพ เด็กชายลึกลับชี้ม้าก้านกล้วยซึ่งเป็นของเล่นเหมือนที่พ่อเคยทำให้ชาลีเล่นเมื่อตอนเด็ก ๆ

“สวัสดีจ๊ะชาลี เรามาเป็นเพื่อนกันดีไหม” เด็กชายในจอคอมพิวเตอร์กล่าวทักทาย

ชาลีสะดุ้งอีกครั้ง จ้องมองเด็กชายในจอ ตาไม่กะพริบ “เธอเป็นใครมาจากไหน ทำไมถึงรู้จักชื่อฉัน” เด็กชายเอ่ยถามอย่างแปลกใจ

“เรียกฉันว่า ผมแกละ ก็ได้ ฉันเป็นใครไม่สำคัญหรอก ฉันมาจากโลกในวรรณคดี ตอนนี้เธอกำลังอยู่ในเว็บไซต์ของฉัน ชื่อ *โลกวรรณคดี ดอตคอม* อย่งไรละ” เด็กชายลึกลับพูดฉะฉาน และยิ้มให้อย่างเป็นกันเอง

“แม่บอกว่า อย่าคุยกับคนแปลกหน้า” ชาลียังไม่ไว้ใจ “เราไม่รู้จักกันมาก่อน ฉันจะเชื่อใจเธอได้อย่างไร”

เด็กชายผมแกละหัวเราะ “เธอช่างฉลาดหลักแหลม ช่าง *เจรจา* และทันคน ถึงจะเป็นคนแปลกหน้า แต่เราก็คือเพื่อนกันได้ไม่ใช่หรือ”

“เธอต้องการอะไร” ชาลียังระแวง “ฉันไม่ว่างหรอก กำลังจะเล่นเกม”

“ในโลกนี้ยังมีอะไรอีกหลายอย่างที่ น่าสนใจไม่น้อยกว่าเกมคอมพิวเตอร์” เด็กชายผมแกละพูดเหมือนผู้ใหญ่พูดกับเด็ก “เธอน่าจะเสียเวลาสักเล็กน้อย เพื่อเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ บ้าง”

“ฉันก็เรียนอะไรมากมายอยู่แล้วจากคอมพิวเตอร์ เธอยังพูดเลยว่า ฉันฉลาดหลักแหลม” ซาลีแย้ง

“ใช่ เธอช่างฉลาดจริง ๆ” เด็กชายลืกลับพูด “ฉันชอบคนฉลาด และกล้าหาญ เหมือนเด็กคนหนึ่งที่คุณเคยรู้จัก”

“ใครล่ะ เธอรู้จักใคร” ซาลีวางมือจากแป้นพิมพ์ชั่วคราว แล้วถามอย่างสนใจ เด็กชายผมแกละเอียงคอเล็กน้อย แล้วพูดว่า

“เธออยากรู้ไปทำไม ก็เธอไม่มีเวลานี้นา ว่าแต่เด็กคนนั้นก็ไม่เหมือน เด็กชายคนอื่นใดในโลกนี้”

“ทำไมไม่เหมือน” เด็กชายเล่นเกมเริ่มอยากรู้

“ก็เพราะเขาเกิดมาเป็นหอยสังข์นะสิ”

“อะไรกัน เด็กเกิดเป็นหอยสังข์ เธอพูดเล่นใช่ไหม นายผมแกละ”

“เปล่า ฉันพูดจริง” เด็กชายในจอคอมพิวเตอร์พูด **เคร่งขรึม** “เมื่อตอนเกิดมาใหม่ ๆ เขาอยู่ในหอยสังข์ ต่อมาเขาออกจากหอยสังข์”

ซาลีเบิกตาโต จ้องมองเด็กชายในจอภาพอย่างสงสัย เด็กโบราณผมแกละหน้า **ทะเล้น** คนนี้ต้องการอะไรกันแน่ เขาปรากฏตัวขึ้นมาอย่าง ลึกลับ และพูดเรื่องแปลกประหลาดให้ฟัง ทำให้เขาอยากรู้เรื่องของเด็ก คนนั้นเสียแล้ว

“ฉันจะเล่าให้ฟังก็ได้ ถ้าเธอพอมีเวลาสักเล็กน้อย” เด็กชายผมแกละพูดเหมือนรู้ใจซาลี เมื่อเห็นซาลีขยับ และเอามือเท้าคางอย่างลึมตัว

ขณะที่ซาลีกำลังรอฟังนั้น ใบหน้าของเด็กชายผมแกละ ก็หายไปจากจอคอมพิวเตอร์ชั่วคราว แล้วก็มีเสียงเล่า **เนิบช้า** น่าฟังดังขึ้นแทนที่

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มี **พระราช**าพระองค์หนึ่ง นามว่าท้าวศรีวิมล ครองเมืองยศวิมล มี **มเหสี** ชื่อนางจันท์เทวี มีพระสนมชื่อนางจันทา นางจันทา **อิจฉา** นางจันท์เทวีที่เป็นมเหสีจึงหาทางกลั่นแกล้ง เมื่อนางจันท์เทวี ทรงครรภ์และ **ประสูติ** พระโอรสออกมาเป็นหอยสังข์ นางจันทาจึงยุให้ **โหร** **ทำนาย** ว่าพระโอรสในหอยสังข์จะทำให้บ้านเมือง **วิบัติ** ล่มจม ท้าวศรีวิมล จึงจำใจขับนางจันท์เทวีพร้อมลูกน้อยหอยสังข์ ออกจากเมืองตามคำ **เพ็ดทูล** ของโหรและคำยุยงของนางจันทา ทั้งที่ยังรักและอาลัยนาง เหตุการณ์นี้ สร้างความสะเทือนใจให้นางจันท์เทวีเป็นอย่างยิ่ง ดังเนื้อความตอนหนึ่งว่า

สังข์ทอง ตอน **กำเนิดพระสังข์**

ว่าพลางยกเอาลูกน้อย
ร้องทูลพระองค์ทรง **สกล**
ดูรูปจำร่างเสียยังแล้ว
จะไม่คืนคงอย่า **สงกา**
สิ่งใดเมียได้พลาดพลั้ง
เมียขอ **สมา** อากัย
ให้พ่ออยู่เย็นได้ห่มปี
ไม่เยียมมานทองดูน้องเลย
หนึ่งได้ให้เขามาสั่งเสีย
ว่าแล้วนางแก้วบังคมลา
คอยอยู่เถิดเจ้านางสาวศรี
ข้าได้เรียกขานวานใช้
ว่าพลางนางอุ้มลูกยา
เดินทรง **โคก** มาพลับ

น้ำเนตร หดย้อยดังฝอยฝน
น้องคนมี **กรรม** จะขอลา
พระแก้วจะไม่ได้เห็นหน้า
มิได้รองฝ่าพระ **บาท** ไป
แต่หลังให้ขัด **อัชฌา** สัย
อย่าได้เป็นเวราเลย
โรคาอย่ามีพ่อคุณเอ๋ย
ทำเฉยเสียได้ไม่น่าพา
ตัดเมียเสียได้ไม่ดูหน้า
สาวใช้ชายชวาก็ตามไป
บุญน้อยแล้วมีอยู่ด้วยได้
อภัยอย่าได้เป็นกรรมกัน
จันทาพยักหน้านางสาว **สรรค์**
ก้านัล จันทาก็พาไป

บัดนั้น
 รับเอา**โฉมงาม**ทราวมวัย
 กินเหล้าเมาโป้ง**โจงเจง**
 เชิญแม่มาไปให้พันวัง
 ทำให้คนยากลำบากด้วย
 ที่มีปัญญาก็ว่าไป
 ว่าพลงเชิญนางลง**นาวา**
 ทางสิบห้าวันกันดาร
 ครั้นถึงจึงส่งนางเทวี
เสนีที่ได้กิน**สินบน**
 จะฆ่าเทวีก็มีได้
 ไหนไหนไม่พันเป็นคนตาย
 เพื่อนกันช่วยฉุดยุดไว้
 ตามกรรมตามเวรนาง**โฉมตรู**
 ไม่คิดถึงตัวกลัวกรรม
 ถึงชั่วดีเล่าเจ้าเป็นนาย
 กลับไปบ้านเราจะดีกว่า
 ที่ใจเมตตาปราณี
 แล้วออกนาวา**คลาไคล**
 ฝ่าฝืนว่าเสนีที่เป็นพาล
 เมื่อนั้น
 ขึ้นมาจากท่า**ชลาลัย**
 เดินพลงทางอุ้มลูกพลง
 บุກป่าฝ่า**ไฟ**รแม่ไม่เคย

เสนีที่ร่วมอชฌาสัย
 สาวใช้ขึ้นไปยังในวัง
 ไม่เกรงไม่ช่วยด้วย**โอหัง**
 รับสั่งจะฆ่าอยู่ว่าไร
 คราวรวรหาทักรู้จักไม่
 นี่พูดอะไรไม่ต้องการ
 มีข้า**บ้าย**บากจากสถาน
 พันบ้านไกลที่ไม่มีคน
 ดุหน้าปราณี**ระเหระหน**
 ชัดสนด้วยคนเขามากมาย
มารยาว่าไปตั้งใจหมาย
 จะลองดาบกรายเล่มนี้ดู
 ผิดไปไม่ได้อย่า**จู้จู้**
 จู้จู้จะพากันนุ่นวาย
 เวรามาทำเองง่ายง่าย
 จะทำผิดคิดร้ายก็ไม่ได้
 ว่าพลงทางลานาง**โฉมศรี**
 บ้างข้าวของมีก็ให้ทาน
 ดูไปใจหายน่าสงสาร
 งุ่นง่านไม่ไหวไม่ลาใคร
 มเหสีโคกกาอยู่ป่าใหญ่
 ไม่รู้ที่จะไปแห่งใดเลย
 เห็นทุกข์แม่บ้างพ่อสังข์เอ๋ย
 เพราะกรรม**ทราชมชย**เจ้าเกิดมา

เป็นคนหรือจะได้มาเป็นเพื่อน
 ทั้งนี้เพราะอีจันทา
 ทั้งอีสาวศรีมันร่วมใจ
 ทั้งอ้ายเสนาจะฆ่าฟัน
 พระร่วมห้องของน้องยัง**อาลัย**
 พ่อหลงกลมนตร์มันแน่แล้ว
 เสี่ยงเสื่อแรดช้างกวางทราย
 เล็ดลอดกอดลูกเข้าโคก

มีเหมือนไม่มี**โอรสา**
 กับอ้าย**โหร**มันรู้กัน
 มันเร่งรัดให้แม่**ผายผัน**
อัศจรรย์ใจแม่นี่แน่แล้ว
 เหตุไรไม่เกรงทูลกระหม่อมแก้ว
 เดินพลงนางแก้วก็โคก
 ใจหายอกสั่นขวัญหนี
 เทวีอุ้มสังข์**ดำเนิน**ไป

เดินมา
 แลเห็นบ้านป่า**พนาลัย**
 พบสองเฒ่าปลูกถั่วงา
 ฝ่าฝืนว่าสอง**ราดู**หน้ากัน
 ตานี้ดีร้ายจะไม่ตรง
 นัดแนะกันมาหรือว่าไร

สุริยาร้อนแรงแสงใส
โฉมยงดีใจเข้าไปพลัน
 นางนั่ง**วันทา**ขมิ้น
 ยายถามตานั่นทันใด
 มันคงภูคิตหาผิดไม่
 ตาเอาใจออกนอกกัน

น้อยหรือนั้นรูปร่างอย่าง**กิณ**ร ยายค้อนตาด้วจนตัวสั้น
 ฝ่ายตาโกรธยายเอาไม้**รัน** มึงเห็นสำคัญด้วยอันใด
 คราวลูกคราวหลานก็ไม่ว่า มันบ้าอย่าถือแม่ข้าไหว
 มาแต่ตำบลหนใด บอกให้แจ้งใจยายตา
 นางเล่าแต่ต้นจนปลาย ตายายพาไปยัง**เคหา**
 จัดเหยาเรือนให้มิได้ซ้ำ ด้วยความเมตตาปราณี

ชาลีนั่งจ้องจอคอมพิวเตอร์ ภาพของเด็กชายโบราณยังไม่ปรากฏ แต่ชาลีรู้สึกราวกับว่า ในจอคอมพิวเตอร์ของเขา มีภาพของหญิงสาวผู้หนึ่ง หอบลูกน้อยในผ้าอ้อม เดินทาง**กระเซอะกระเซิง**ไปในป่าลึก ร้องไห้ คร่ำครวญ อย่างโศกเศร้า นางไม่รู้ว่าจะบ้ายหน้าไปทางไหน ในป่ามีสัตว์หลายชนิด ทั้งเสือ แรด ช้าง กวาง เนื้อทราย นางหวาดกลัวมาก แต่ยังโชคดีที่ไปพบกระท่อมของยายกับตาชาวบ้านป่า ทั้งคู่มีเมตตาจึงให้นางกับลูกน้อย หอยสังข์ ได้พักอยู่ในกระท่อมด้วย

ชาลีนั่งมองภาพเหมือนโดนสะกด เขาได้ยินเสียงเล่าดังขึ้นอีก เป็นทำนองเสนาะอันไพเราะจับใจ

เมื่อนั้น
 อยู่ด้วยยายตาได้ห้าปี
 ครั้นคำตักน้ำดำข้าว
 เก็บผักที่ยวหักฟืนมา
 อุ้มเอาลูกน้อยหอยสังข์
 เลี้ยงไว้ว่าจะได้เป็นเพื่อนตัว
 เนื้อเย็นเป็นคนนะลูกแก้ว
กำดัดจะภิรมย์ชมเชย
 นางมิได้เอนองค์ลง**นิทรา**
 วางลูกลงไว้ไปจัดแจง
 เอาข้าวออกตากแล้วฝากยาย
 เทียวเก็บผักหญ้าเป็น**อาจณ**
 มาจะกล่าวบทไป
 สงสารนางจันท์**กัลยา**
เทพบุตรจุติมาบังเกิด
บุญญาธิการนั้นมากมาย
 ถึงจะตกน้ำก็ไม่ไหล
 จะได้ผ่านบ้านเมืองเลื่องลือ
 คู่สร้างกับนางรจนา
 นิ่งไว้จะยากลำบากนาน
 จึง**บันดาล**ให้เป็นไก่อปา
 ชนก้องร้องดีกัน**มี**ไป

โฉมจันท์**กัลยา**มารศรี
 ยากแค้นแสนทวิทุกเวลา
 ครั้นรุ่งเช้าเจ้าเข้าป่า
 กัลยาค้าขายได้เลี้ยงตัว
 สุดกำลังแม่แล้วพ่อขุนหัว
 ขุนหัวไม่ช่วยแม่ด้วยเลย
 ห้าหกขวบแล้วนะลูกเอ๋ย
 ลูกเอ๋ยจะเบา**ทุเลา**แรง
 สุริยารุ่ง**ราง**สว่างแสง
 ลากแผงออกวางที่กลางดิน
 จับหาบ**ผันผาย**เข้า**ไพร**สิทธิ์
โฉมฉินซอนชนต้นมา
เทพไทสิงสู่อยู่พฤกษา
 เจ้ามาเหนื่อยยากลำบากกาย
 กำเนิดผิดพันคนทั้งหลาย
 จะ**ล้ำเลิศ**เพริศพราयเมื่อปลายมือ
 ตกใน**กอง**กุนท์ไม่สูญชื่อ
 อึงอื้อดินฟ้า**บาดาล**
มารดาจะสุขเกษม**ศานต์**
กุมารชอนตนจะดลใจ
 กิณข้าวมารดาหาข้าไม้
 คู้ยเชื้อข้าวให้กระจายดิน

เมื่อนั้น
พระแม่ไปป่าเป็นอาจิน
จะใคร่ออกช่วยพระแม่เจ้า
เหนื่อยยากลำบากกายา
ไม่ว่าลูกน้อยเป็นหอยปู
พระคุณล้ำลบภพไตร
ไก่อปาพาฝูงมากินข้าว
ค้ายเขี่ยเรียรายทั้งดินดาน
เยี่ยมลอดสอดดูทั้งซ้ายขวา
ออกจากสังข์ปล้นทันใด
กอบเก็บข้าวหกที่ตกดิน
เหลียวดูผู้คนชนนี้
หุงข้าวหาปลาไว้ท่าแม่
ช่วยขับไก่อปาประสาน

พระสังข์ซ่อนอยู่ก็รู้สิ้น
ในจิตคิดถวิลทุกเวลา
สงสารผ่านเกล้าเป็นหนักหนา
กลับมาจนค้ำแล้วรำไร
อุ้มชูชมชิตพิสมัย
จะออกให้เห็นตัวก็กลัวการ
ของพระแม่เจ้าอยู่ฉาวฉาน
พระมารดามาเห็นจะรำไร
จะเห็นใครไปมาก็หาไม่
ฉวยจับไม่ได้ไล่ตี
ผันผินลอบลับขยับหนี
จะหนีเข้าสังข์กำบังตน
ดูแลจัดแจงทุกแห่งหน
สาละวนเล่นพลางไม่ห่างดู*

* บทอาขยานบทหลัก
การอ่านออกเสียงบทอาขยาน
สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์

เมื่อนั้น
คิดถึงลูกน้อยหอยปู
เก็บได้พินผักเผือกมัน
ใส่หาบหาบเดินดำนินมา
จึงเห็นลูกแก้วแว่วไว
มานั่งเล่นอยู่ประตู่เรือน
พระสังข์แลเห็นชนนี้
ประหวั่นพรั่นใจมิใช่น้อย
มารดรวางหาบตามติด
รีบรันคั้นดูกุมารา
หรือว่าผีเรือนเป็นเพื่อนร่อน
จึงสาบสูญกายหายไป
ข้าวปลาสุกสรรพเก็บปิด
โฉมตรูมาดูข้าวพलग
ไม่กินข้าวปลาอาหาร
คอยดูให้รู้แยบคาย
พินิจพิศดูแล้วทูนเกศ
จวนรุ่งฟุ้งแสงพระสุริยา
ลงจากกระท่อมแล้วด้อมมอง
แอบช่องมองดูอยู่ช้านาน

พระมารดานึกในพระทัยอยู่
เดินไปสักครู่แล้วจู่มา
สารพันกินได้ที่ในป่า
ไม่ช้าครู่หนึ่งก็ถึงเรือน
ลูกใครคนนี้ไม่มีเหมือน
พักตร์ดวงตวงเดือนเลื่อนลอย
เล่นหนีตักใจเข้าในหอย
เศร้าสร้อยคอยฟังพระมารดา
เห็นผิตเปิดห้องมองหา
กัลยาไม่เห็นประหลาดใจ
แก่งลือกหลอนเล่นเป็นไฉน
คิดวนเวียนในพระทัยนาง
เห็นผิตเร่งคิดอาจนาง
แล้วนางมาถามตายาย
เยาวมาลย์รำพึงคะนึ่งหมาย
อุ้มเอาลูกชายไม่สงกา
น้ำเนตรหลังไหลทั้งซ้ายขวา
ทำเป็นไปหาสาแหรกคาน
ค่อยย่องแอบไม้ไผ่ไกลบ้าน
นคราญกลั่นไฉ่ไม่พุดจา

ชาลีนั่งฟังอย่างเคลิบเคลิ้ม รู้สึกตื่นเต้นและสงสารนางจันทเทวี
เป็นที่สุด แล้วอยู่ ๆ เสียงอ่านทำนองเสนาะก็หยุดลง ฉับพลันภาพของ
เด็กชายผมแกละก็โผล่ขึ้นในจออีกครั้ง เขายิ้มให้ชาลีแล้วถามว่า

“เป็นอย่างไรบ้างละชาลี เธอชอบเรื่องเล่าของฉันบ้างไหม”

“ฉันรู้สึกเศร้าใจ” ชาลีตอบไม่ตรงคำถาม

“ทำไมเธอถึงเศร้าใจ”

“ฉันสงสารลูกน้อยหอยสังข์กับแม่ของเขา”

“ชีวิตก็เป็นแบบนี้ มีทั้งเรื่องสุขและเรื่องเศร้าปะปนกัน” เด็กชายในจอกคอมพิวเตอร์เอ่ยนขึ้น คำพูดของเขา ฟังเหมือนคำพูดที่ชาลีเคยได้ยินจากผู้ใหญ่บางคน

“แล้วเมื่อไร พวกเขาจะมีความสุขกันบ้าง”

“เธอลองฟังเรื่องต่อไปอีกก็แล้วกัน”

พูดจบ เด็กชายผมแกละก็หายตัวไปอีก พร้อม ๆ กับเสียงอ่านทำนองเสนาะกังวานขึ้น เสียงนั้นทำให้ชาลีนึกเห็นภาพตามไปด้วย

เมื่อนั้น

ไม่แจ้งว่าองค์พระมารดา
สังัดเจียบผู้คนไม่พูดจา
นั่งที่นอกชานสำราญกาย
มารดาซ่อนเร้นเห็นพร้อมมูล
ซ่อนอยู่ในสังข์กำบังตัว
ย่างเข้าในห้องทับจับได้ไม่
พระสังข์ตกใจดังไฟลน
สวมสอดกอดบาทพระมารดา
แม่ต่อยสังข์แตกแหลกไป
เหมือนแม่ฆ่าลูกให้ม้วยมรณ
พระแม่ต่อยสังข์ตั้งชีวิต

พระกุมารเยียมหอยแลหา
แฝงฝาคอยอยู่ไม่รู้กาย
เล็ดลอดออกมาแล้วผันผาย
เก็บกรวดทรายเล่นไม่รู้ตัว
อุแม่เอ๋ยพ่อคุณทูนหัว
พ่อทูนหัวของแม่ประหลาดคน
ก็ต่อยสังข์ให้แหลกแตกป่น
จะหนีเข้าหอยตนก็จวนใจ
ชบเกศาลางทางร้องให้
รำไรเสียดายไม่วายคิด
มารดรไม่รักแต่สัณนิ
จะชมชิตลูกนี้สักกี่วัน

ฟังเอ๋ยฟังลูกว่า

กอดจูบลูบเนตร**เกศกรรม**
สิ้น**เคราะห์**สิ้นกรรมทำมา
ตกทุกข์ได้ยากลำบากใจ
มันมาหุ้มห่อเอาพ่อไว้
บิตุรงค์หลงกลอีกคนพาล
ยากเย็นเห็นหน้ากันแม่ลูก
รักใคร่มันไยไม่**จีรัง**
ว่าพลงนางเรียกยายตา
ตั้งแต่เบื่องตันจนปลายไป

พระมารดาเสียวใจไหวหวั่น
ร่วมวันขวัญตาพ่อว่าไย
ลูกยาอย่าว่าแม่เสียวไส้
เพราะอ้ายหอยสังข์มัน**จั่งทาล**
ทำให้โหรมันว่าชาน
ไม่ช้าไม่นานจะคืนวัง
อย่าพันผูกโคกสร้อยถึงหอยสังข์
หอยสังข์เช่นนี้มีถมไป
เล่า**กิจจา**แจ้ง**แกล้งไข**
ทั้งสองสงสัยไม่เชื่อนาง

บัดนั้น	ตายายให้คิดนาง
พากันเข้าไปใน ทับ นาง	แลเห็นรูปร่างกุมารา
ตะลึงซึ้งแข็งไปทั้งตัว	ทูนหัวน่ารักเป็นนักรบ
พ่อคุณเป็นบุญของยายตา	เกิดมายังไม่ได้ยินเลย
พึงพบพึงเห็นเป็นเพียงแท้	ลูกของเจ้าแหม่หรือแม่เอ๋ย
บุญหนักศักดิ์ใหญ่กระไรเลย	พ่อเอ๋ยรูปร่างช่างสร้างมา
ชั่วปู่ชั่วย่าตายาย	ล้มตายไม่เห็นเป็นนักรบ
กอดจูบลูบไล้ทั้งยายตา	สองราเกษมเปรมปรีดี

เมื่อได้ฟังถึงตอนนี้ ชาลีเผลอยิ้มออกมาอย่างโล่งอก เขาดีใจที่ลูกชายกับแม่ได้อยู่ด้วยกันอย่างคนปกติเสียที ยายกับตาผู้ใจดีก็พลอยมีความสุขไปด้วย

ชาลีหลับตาลงช้า ๆ เห็นภาพลูกน้อยหอยสังข์อยู่ในความคิดคำนึง เขาเห็นเด็กชายตัวเล็ก ๆ ไขว่คว้าจาก ท่าทางฉลาดและกล้าหาญ กำลังหุงข้าวปิ้งปลา ไขว่คว้าแม่กลับมาจากป่า

ทันใดนั้น เสียงจากจอภาพก็ดังขึ้นอีก “ถึงตอนนี้เธอคงหายเศร้าแล้วใช่ไหม” ชาลีสะดุ้งลืมตาขึ้นก็เห็นเด็กชายผมแกละกำลังยิ้มแฉ่ง

ชาลีพยักหน้า แล้วเอ่ยถามเด็กผมแกละว่า ไปอ่านเรื่อง *ลูกน้อยหอยสังข์* มาจากไหน ทำไมเขาไม่เคยได้ยินมาก่อน เปิดดูในคอมพิวเตอร์ก็ไม่เคยเจอเรื่องนี้

“เป็นเรื่องอยู่ในหนังสือวรรณคดี” ผมแกละชี้แจง “วรรณคดีเป็นหนังสือที่เขายกย่องกันว่าแต่งดี มีความไพเราะ และมีเรื่องราวต่าง ๆ มากมาย เรื่องที่ฉันเล่าให้เธอฟังนำมาจากวรรณคดีเรื่อง *สังข์ทอง* ตอน *กำเนิดพระสังข์* พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒”

“ทำไมต้องให้เด็กคนนั้นเกิดมาเป็นหอยสังข์ด้วย ทำไมต้องให้เกิดมาต่างจากคนทั่วไป” ชาลีสงสัย

“คนเราเลือกเกิดไม่ได้หรอก” เด็กชายผมแกละพูด “แต่เราเลือกที่จะเป็นคนดีได้”

ชาลีเงยไปครู่หนึ่ง เขายังไม่เข้าใจมากนัก เด็กชายผมแกละคนนี้ชอบพูดจาเหมือนผู้ใหญ่ และดูจะมีความรู้ไปทุกเรื่อง กระนั้นเขาก็รู้สึกว่าเป็นวาจาที่น่าฟัง

“คอยดูนะ พ่อโตขึ้น ฉันจะเขียนเกมคอมพิวเตอร์เรื่อง *ลูกน้อยหอยสังข์*” ชาลีบอก

ผมแกละปรบมือเสียงดัง “ดีมากจ๊ะ ชาลี ถ้าอย่างนั้น เธอคงต้องไปห้องสมุด เพื่ออ่านวรรณคดีเรื่อง *สังข์ทอง* ให้มากกว่านี้ เพราะยังมีเรื่องสนุกอีกหลายตอน”

“ไม่รู้สิ” ชาลีพูด “ฉันไม่ค่อยมีเวลานักหรอก”

“ถ้าเล่นเกมคอมพิวเตอร์น้อยลง เธอก็จะมีเวลามากขึ้น” เด็กชายผมแกละว่า ก่อนจะคว่ำปากกานกลัวยื่นมาชี้ คบทะยานจนผมแกละสองข้างสะบัดไปมา

“รอก่อน ผมแกละ!” ชาลีตะโกนอย่างลืมหูลืมตา แต่ก็เข้าไปเสียแล้ว...

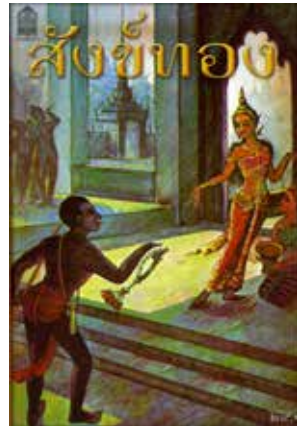
อ่านเพิ่ม เติมความรู้

๑. วรรณคดี คือ หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี มีคุณค่าทางด้านศิลปะการแต่ง มีความงามด้านภาษา ทั้งเสียงเสนาะ จังหวะลีลา และความหมาย เรื่องราวในวรรณคดีเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ ที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจตัวเองและบุคคลอื่นมากขึ้น

๒. วรรณคดีเป็นหนังสือที่แต่งขึ้นในอดีต แต่งเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้ นิยมเขียนเป็นร้อยกรอง เรื่องที่นำมาเล่ามักเป็นเรื่องราวของคนในอดีต ใช้ภาษาต่างกับภาษาปัจจุบัน ถ้าต้องการอ่านวรรณคดีให้เข้าใจและซาบซึ้ง ควรสนใจค้นคว้าเรียนรู้คำศัพท์ด้วย

๓. บทเรียนเรื่อง **กำเนิดผิพ้นคนทั้งหลาย**

ตอนที่ เป็นบทร้อยกรองมาจากวรรณคดีกลอนบทละคร เรื่อง **สังข์ทอง** ตอน **กำเนิดพระสังข์** วรรณคดีเรื่องนี้ เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ เป็นเรื่องราวการผจญภัยของ “พระสังข์” หรือ “สังข์ทอง” ตัวละครเอกที่กำเนิดแตกต่างจากคนทั่วไป ต้องซ่อนตัวอยู่ในหอยสังข์ และตอนโต ต้องซ่อนตัวอยู่ในรูปเงาะ ในวัยเด็กต้องพลัดพรากจากพระบิดา พระมารดา และบ้านเกิดเมืองนอนไปในที่ต่าง ๆ แต่เพราะเป็นคนดี มีความกตัญญู และกล้าหาญ ในที่สุดก็ได้กลับมาพบกับพระบิดา พระมารดา และมีความสุขในที่สุด

๔. วรรณคดี เรื่อง **สังข์ทอง** ที่คัดมาให้อ่านนี้ มีความดีเด่นน่าสนใจหลายประการ นักเรียนควรสังเกต ดังนี้

๑) การใช้คำทำให้เห็นภาพ และความเคลื่อนไหวอย่างชัดเจน เช่น

ไก่อ่ปาปาฝูงมากินข้าว	ของพระแม่เจ้าอยู่ฉาวฉาน
ค้อยเขี่ยเรียรายทั้งดินดาน	พระมารดามาเห็นจะรำไร
	หรือ
หุงข้าวหาปลาไว้ทำแม่	ดูแลจัดแจงทุกแห่งหน
ช่วยขับไก่อ่ปาประสาจน	สาละวนเล่นพลางไม่ห่างดู

๒) การใช้คำก่อให้เกิดความรู้สึกละเอียด เช่น เหตุการณ์ตอนพระมารดาทูลหอยสังข์จนแตก พระสังข์เสียใจ ตัดพ้ออย่างน่าสงสาร ความว่า

สวมสอดกอดบาทพระมารดา	ซบเกศพลางทางร้องให้
แม่ต้อยสังข์แตกแหลกไป	รำไรเสียดายไม่วายคิด
เหมือนแม่ฆ่าลูกให้ม้วยมรณ	มารดรไม่รักแต่สักนิด
พระแม่ต้อยสังข์ตั้งชีวิต	จะชมชิตลูกนี้สักกี่วัน

การแสดงความรักของแม่ที่มีต่อลูก ไม่ว่าลูกจะเป็นอย่างไร แม่ก็รักลูกเสมอ เช่น

ไม่ว่าลูกน้อยเป็นหอยปู	อุ้มชูชมชิตพิสมัย
พระคุณล้ำลบภพไตร	จะออกไปให้เห็นตัวก็กลัวการ

๕. การอ่านคำในวรรณคดี

คำในวรรณคดีเรื่อง **สังข์ทอง** ตอนที่นำมาให้เรียน กวีสรรคำมาใช้ อย่างหลากหลาย เช่น คำที่ใช้เรียกตัวละคร คำที่แสดงกริยาอาการ อารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ มีอารมณ์โกรธ ทุกข์ เศร้า เป็นต้น ล้วนช่วยให้นึกเห็นภาพ และเกิดอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตามไปด้วย ดังตัวอย่าง

นางแก้ว	มารศรี	นางเทวี	โฉมตรู	กัลยา
ลูกน้อย	พ่อขุนหัว	เนื้อเย็น	ลูกแก้ว	กุมาร
คลาไคล	จรลี	ดำเนิน	ยาตรา	ยุรยาตร
ตกใจ	ตะลึง	ตระหนก	ไหวหวั่น	ร้อนฤทัย
หม่นหมอง	โศกา	โศกศัลย์	โหยไห้	แค้นเคือง

๖. การอ่านเพื่อรับรส

การอ่านเพื่อรับรสถ้อยคำและรสความในเนื้อเรื่อง สามารถ อ่านได้ ๒ แบบ คือ อ่านออกเสียงแบบทำนองเสนาะ และอ่านแบบตีบท โดยทำเสียงให้เหมาะกับเนื้อหาและอารมณ์ของตัวละคร

เมื่ออ่านบทเรียนเรื่อง **สังข์ทอง** ที่คัดมานี้ ทั้งอ่านทำนองเสนาะ และอ่านแบบตีบท จะพบว่า ให้รสและอารมณ์แตกต่างกัน ในการอ่าน อาจอ่าน**สลับ**กันโต้ตอบแบบตัวละครสนทนา

เมื่อนั้น	โฉมจันท์กัลยामารศรี
อยู่ด้วยยายตาได้ห้าปี	ยากแค้นแสนทวิทุกเวลา
ครั้นคำตักน้ำตาข้าว	ครั้นรุ่งเช้าเจ้าเข้าป่า
เก็บผักเที่ยวหักพืชมานา	กัลยาค้าขายได้เลี้ยงตัว

อุ้มเอาลูกน้อยหอยสังข์
เลี้ยงไว้ว่าจะได้เป็นเพื่อนตัว
เนื้อเย็นเป็นคนนะลูกแก้ว
กำดัดจะภิรมย์ชมเชย
นางมิได้เอนองค์ลงนิทรา
วางลูกลงไว้ไปจัดแจง

สุดกำลังแม่แล้วพ่อขุนหัว
ขุนหัวไม่ช่วยแม่ด้วยเลย
ห้าหกขวบแล้วนะลูกเอ๋ย
ลูกเอ๋ยจะเบาทุเลาแรง
สุรียารุ่งรางสว่างแสง
ลากแผงออกวางที่กลางดิน

๗. การอ่านสารคดีและตำนานประกอบสารคดี

สังข์หรือหอยสังข์เป็นชื่อหอยทะเลกาบเดียว

มีถิ่นกำเนิดแถบมหาสมุทรอินเดีย

หอยสังข์มีหลายชนิด อาทิ **สังข์แตร**

เปลือกมีลายและสีสวยงาม ชาวเกาะ

แถบมหาสมุทรแปซิฟิกตอนใต้ใช้เป่าในงาน

พิธี **สังข์รดน้ำ** มีเปลือกสีขาว รูปทรงงดงาม นิยมใช้หั่นน้ำในพิธีมงคล

เช่น ใช้หั่นน้ำสังข์ ซึ่งเป็นน้ำพระพุทธมนต์ในพิธีมงคลสมรสหรืองานแต่งงาน

ในปัจจุบันหอยสังข์มีจำนวนลดน้อยลงและหาได้ยาก

การนำสังข์มาใช้ในงานพิธีกรรม มีความสัมพันธ์กับ**ตำนาน**ความเชื่อ

ทางศาสนาพุทธและฮินดู ซึ่งถือว่าสังข์คือของสูงและเป็นสิ่งมงคล เช่น

ตำนานหนึ่งเล่าว่า ยักษ์ตนหนึ่งชื่อสังข์สูรได้ขโมยพระเวท

ที่ไหลจาก**โอษฐ์**ของพระพรหมขณะบรรทมหลับ เมื่อพระนารายณ์

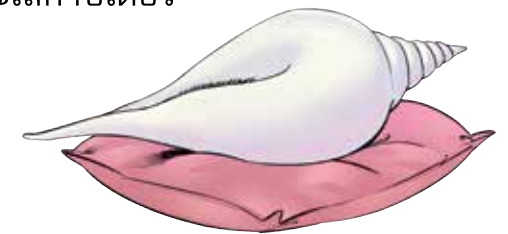
ติดตามไปทัน สังข์สูรก็ได้กลืนพระเวทลงไปในท้องแล้วกระโดด

หนีลงไปในมหาสมุทร พระนารายณ์ทรงแปลงเป็นปลาใหญ่

ลงไปค้นหาจนพบ แต่สังข์สูรก็ไม่ยอมคืนพระเวทให้ พระองค์

จึงทรงบีบปากอสูรร้ายและทรงใช้พระหัตถ์ล้วงเข้าไปในท้อง

ของอสูรนำพระเวททั้งหมดออกมาได้ ด้วยเหตุนี้สังข์จึงมีร่องรอย

นิ้วพระหัตถ์ของพระนารายณ์ปรากฏอยู่ที่บริเวณปากของหอยสังข์ แล้วทรงสาปสังข์สูรให้ร่างกายมีสภาพตามที่ถูกบีบ และอาศัยอยู่ในน้ำ เมื่อใดที่มนุษย์จะประกอบกรรมมงคล จึงจับสังข์ไปร่วมพิธี เมื่อทรงสาปแล้วก็ทรงทิ้งร่างของสังข์สูรลงสู่ท้องมหาสมุทร นับแต่นั้นสังข์จึงกลายเป็นสิ่งมงคลที่มหาเทพประทานไว้ ทั้งยังเชื่อกันว่าสังข์มีความเป็นมงคลสูงสุด เพราะเคยเป็นที่เก็บพระเวท

ฝึกคิด พินิจความ

๑. หากนักเรียนเป็นลูกน้อยหอยสังข์ จะออกจากหอยสังข์หรือไม่ เพราะเหตุใด
๒. นางจันทเทวีทูลหอยสังข์จนแตก นางทำเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
๓. เมื่ออ่านเรื่อง **กำเนิดผิคนทั้งหลาย** แล้ว ช่วยกันแสดงความคิดเห็นว่าได้ข้อคิดใดที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้
๔. นักเรียนประทับใจตัวละครใดในวรรณคดีเรื่อง **สังข์ทอง** ตอนที่นำมาให้เรียนมากที่สุด เพราะเหตุใด
๕. นักเรียนประทับใจการใช้คำในวรรณคดีเรื่อง **สังข์ทอง** ตอนที่นำมาให้เรียนมากที่สุด เพราะเหตุใด
๖. อ่านในใจและสรุปความจากเรื่องที่อ่านแต่ละตอน แล้วเขียนเป็นร้อยแก้ว
๗. เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครในเรื่อง
๘. ฝึกอ่านทำนองเสนาะและอ่านตีบทเป็นกลุ่มและรายบุคคล

๙. แบ่งกลุ่มรวบรวมคำศัพท์ใหม่และคำราชาศัพท์ที่ปรากฏในเรื่อง จัดให้เป็นหมวดหมู่ ทำเป็นรูปเล่มและนำเสนอ

๑๐. แบ่งกลุ่มรวบรวมเพลงและบทร้อยกรองที่มีเนื้อหากล่าวถึงความรัก ระหว่างแม่กับลูก นำมาจัดป้ายนิเทศในห้องเรียนหรือจัดนิทรรศการในโรงเรียน และนำเสนอ

๑๑. แบ่งกลุ่มสำรวจความคิดเห็นของคนที่เคยอ่านเรื่อง **สังข์ทอง** ว่ารู้สึกอย่างไรกับเรื่องที่อ่าน สรุปผลการสำรวจ และนำเสนอ

